

Фугата като драматургия: диригентски прочит на месите на Зеленка

Boyadjieva, Vesela. *Jan Dismas Zelenka's Masses: Fingerprinting the Fugal Technique*

Sofia: Paradigma, 2024

Христо Павлов

Монографията *Jan Dismas Zelenka's Masses: Fingerprinting the Fugal Technique* представлява значим принос към съвременното изследване на бароковата духовна музика. Особено ценна е способността ѝ да свързва музикалния анализ с въпросите на изпълнителската практика, което прави труда полезен не само за музиковеди, но и за диригенти, работещи с бароков репертоар.

Авторката убедително показва как Зеленка прилага фуговата техника, за да постигне разнообразие от драматургични функции и силно емоционално въздействие. Един от основните приноси на труда е, че разкрива вътрешната организация на музикалната форма и начина, по който чрез нея се изграждат напрежение, кулминации и усещане за цялост. Особено ценни за диригента са анализите върху заключителните фрази от основните дялове на месата, които Зеленка превръща в сложни фуги — *Kyrie, Cum Sancto Spiritu, Et vitam venturi saeculi u Dona nobis pacem*.

Много важни са и наблюденията върху стилистичните различия между Зеленка и Й.С. Бах. Докато при Бах доминира архитектурната яснота, при Зеленка музикалното развитие е по-свободно, а тематичният материал често произтича от кратки и схематично употребени риторични фигури. Тези особености са обяснени ясно и достъпно, без излишна теоретична усложненост, което прави текста разбираем и за по-широк кръг читатели.

Съпоставките с Палестрина и традицията на *stile antico* допълнително разширяват културния контекст на изследването. Те показват как в музиката на Зеленка се съчетават барокова експресивност и наследството на по-старите полифонични модели.

Монографията на Весела Бояджиева надхвърля рамките на чисто аналитичното изследване. Тя предлага нов ракурс към сакралното

творчество на Зеленка и превръща музикологичния анализ в истински фундамент за интерпретацията. В това се състои едно от най-големите достойнства на труда – да се представи сложната полифонична техника като ясна и жива материя.